

EFFECTIVITATEA ANCHETELOR

PRIVIND DECESE SAU RELE TRATAMENTE
CAUZATE DE FORȚELE DE ORDINE

SERVICIUL PENTRU
EXECUTAREA
HOTĂRÂRILOR CURȚII
EUROPENE A
DREPTURILOR
OMULUI

DG1

FIȘĂ TEMATICĂ

iulie 2020

EFFECTIVITATEA ANCHETELOR

PRIVIND DECESE SAU RELE TRATAMENTE

CAUZATE DE FORȚELE DE ORDINE

Aceste rezumate sunt realizate exclusiv sub responsabilitatea Serviciului pentru Executarea Hotărârilor Curții Europene și nu implică în niciun fel Comitetul de Miniștri.

1. INDEPENDENȚĂ	3
2. CARACTER ADECVAT	6
3. PROMPTITUDINE	8
3.a. Relația între promptitudine și prescripție	9
4. PARTICIPAREA VICTIMELOR ȘI CONTROLUL PUBLIC	10
5. INVESTIGAREA MOTIVELOR SPECIALE ALE INFRAȚIUNII	12
6. SUPRAVEGHEREA INDEPENDENTĂ A ANCHETELOR	13
7. REPARAREA PREJUDICIILOR ADUSE VICTIMELOR.....	14
ANEXĂ – INDEXUL CAUZELOR	15

În cazurile în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului constată o încălcare a aspectului procedural al articolelor 2 (dreptul la viață) și/sau 3 (interzicerea torturii) din Convenție pentru lipsa unei anchete efective cu privire la încălcări, verificate sau pretinse, de către forțele de ordine ale acestor drepturi fundamentale, există o obligație continuă de a efectua o astfel de anchetă care, în practică, impune autorităților să reexamineze rapid și din oficiu dosarele în acele cazuri pentru a evita prescripția acțiunilor ulterioare și, acolo unde ancheta rămâne posibilă, să o redeschidă sau să o reia.

Prezentul document se concentrează pe următoarele elemente majore ale efectivității anchetelor, stabilite de jurisprudența Curții și supravegheate de Comitetul de Miniștri: independență; caracter adecvat; promptitudine; anchetarea motivelor speciale ale infracțiunii; supraveghere independentă; și repararea prejudiciului adus victimelor. Documentul oferă un număr de exemple de măsuri adoptate și raportate de state, în contextul executării hotărârilor Curții Europene, în scopul asigurării și întăririi efectivității anchetelor.

1. INDEPENDENȚĂ

Convenția impune ca anchetele să fie făcute, de la început, de organisme independente. Pentru a îndeplini această cerință, organul de anchetă trebuie să aibă un grad suficient de independență – atât instituțională, cât și practică – față de autoritățile supuse anchetei. Aceasta înseamnă că problema independenței trebuie abordată în lumina relațiilor dintre agenții/autoritățile de stat presupuse responsabile și cele care efectuează ancheta.

Avocatul Poporului și Unitatea sa de Prevenire a Torturii, precum și Serviciul de Afaceri Interne și Reclamații, ca organism de anchetă independent, monitorizează toate incidentele legate de presupusele rele tratamente aplicate de autoritățile însărcinate cu aplicarea legii, inclusiv plângerile împotriva acțiunilor ilegale și omisiunilor agenților statului.	ALB / Pihoni (74389/13) Hotărâre definitivă 13/05/2018 Plan de acțiune
Serviciul Special de Anchetă (SSA) a fost înființat în 2007 ca organ independent în subordinea Procurorului General în vederea investigării acuzațiilor de rele tratamente aduse polițiștilor. Șeful SSA este numit de Președintele Republicii, la recomandarea Procurorului General. Serviciul SSA pentru Investigarea Torturii efectuează anchete preliminare cu privire la cazurile de rele tratamente. Ca urmare a modificării în 2015 a Codului de procedură penală, plângerile victimelor nu mai sunt supuse unei anchete penale confidentiale, ci unei anchete penale publice. Acuzațiile de rele tratamente în cadrul armatei sunt anchetate de Comitetul de Investigare, un organism independent din punct de vedere instituțional și structural, înființat în 2014.	ARM / Virabyan (40094/05) Hotărâre definitivă 02/01/2013 Plan de acțiune
Codul de procedură penală din 2011 prevede că procurorii sunt competenți să conducă anchetele penale în urma acuzațiilor de rele tratamente, iar polițiștii nu pot acționa decât la ordinele procurorilor.	CRO / Mader (56185/07) Hotărâre definitivă 21/09/2011 Plan de acțiune
Autoritatea Independentă pentru Investigarea Acuzațiilor și Reclamațiilor împotriva Polițiștilor a fost înființată în 2006 pentru a efectua anchete din oficiu cu privire la acuzațiile de rele tratamente. Aceasta își prezintă dosarele și rezultatele Procurorului General pentru luarea unei decizii.	CYP / Shchukin și alții (14030/03) Hotărâre definitivă 29/10/2010 Rezoluție finală CM/ResDH(2014)93
Pentru a permite efectuarea unor anchete independente cu privire la circumstanțele legate de decesul unor suspecți luați în custodia poliției, a fost creat în anul 2012 Inspectoratul General al Forțelor de Ordine, un organism independent care să ancheteze presupusele infracțiuni comise de ofițerii de poliție.	CZE / Eremiasova și Pechova (23944/04) Hotărâre definitivă 16/05/2012 Rezoluție finală CM/ResDH(2014)69
În urma unei revizuirii constituționale din 2018, Procurorul General este ales de Parlament pe o perioadă de șase ani și răspunde numai în fața acestuia. De asemenea, în 2019 a devenit operațional Serviciul Inspectorului de Stat, care efectuează anchete cu privire la infracțiunile de tortură, rele tratamente și alte câteva infracțiuni comise de agenții forțelor de ordine. Inspectorul de Stat este ales de Parlament tot pe o perioadă de șase ani și răspunde numai în fața acestuia.	GEO / grupul Tsintsabadze (35403/06) Hotărâre definitivă 18/03/2011 Plan de acțiune

O unitate centrală de anchetă internă a fost înființată în cadrul Secției de poliție judiciară din Bavaria în 2013, ea defășurându-și activitatea într-o manieră obiectivă și independentă, separat de activitățile operaționale zilnice ale poliției bavareze, asigurând independența anchetelor legate de actele unităților polițienești de control al revoltelor, când membrii acestora nu poartă escușoane sau alte însemne de identificare, iar camerele video sunt absente. Astfel, unitatea care desfășoară ancheta nu este legată în termeni ierarhici, instituționali sau practici de unitatea de poliție acuzată de comportament inadecvat.

*GER / Hentschel și Stark
(47274/15)*

[Hotărâre definitivă
09/02/2018](#)

[Raport de actiune](#)

Biroul de Securitate Internă a fost înființat în 2015 pentru a conduce anchete privind acțiunile funcționarilor din penitenciare și ale funcționarilor din instituțiile subordonate Ministerului de Interne, inclusiv ale polițiștilor. Acest Birou este independent din punct de vedere instituțional de poliție și de autoritățile penitenciare. Biroul este subordonat Ministrului de Interne, are buget separat, sediu propriu și unități regionale.

*LVA / grupul Holodenko
(17215/07)*

[Hotărâre definitivă
04/11/2013](#)

[Rezoluție finală
ResDH\(2018\)382](#)

LVA / Balajevs (8347/07)

[Hotărâre definitivă
28/07/2016](#)

[Raport de actiune](#)

Legea privind procedura penală și cea privind Ministerul Public au fost modificate în 2007 și în 2011 pentru a delega competența de a efectua anchete în cazurile de rele tratamente aplicate de polițiști mai întâi procurorilor organizați ca un grup special de lucru, iar mai apoi noului Departament Special pentru Investigarea și Urmărirea Agenților, din cadrul Parchetului. Acest departament operează conform principiului autonomiei operaționale și profesionale și are competența exclusivă să se ocupe de presupusele infracțiuni comise de agenții poliției, poliției militare și serviciilor secrete.

SVN / Matko (43393/98)

[Hotărâre definitivă
02/02/2007](#)

[Raport de actiune](#)

*SVN / Franciska Stefancic
(58349/09)*

[Hotărâre definitivă
24/01/2018](#)

[Raport de actiune](#)

Începând cu 2015, conform unei decizii a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, anchetele privind plângerile referitoare la agenți ai statului trebuie să fie efectuate exclusiv de procurorii de pe lângă instanțele superioare și nu de poliția judiciară. Acești procurori sunt aleși dintre cei care, în exercitarea funcțiilor lor, nu sunt chemați să supravegheze activitatea poliției judiciare.

*ROM / Barbu Angheliescu
No.1 (46430/99)*

[Hotărâre definitivă
05/01/2005](#)

[Rezoluție finală
CM/ResDH\(2016\)150](#)

Pentru a efectua anchete privind presupusele abuzuri comise de forțele de securitate pe parcursul operațiunilor anti-teroriste din Caucazul de Nord, a fost creat în 2011 un Comitet de Investigare, ca organism independent și succesor al Comitetului de Investigare din cadrul parchetului. În 2013, Codul de procedură penală a fost modificat pentru a permite luarea unor măsuri de anchetă, inclusiv examinări medicale și alte examinări medico-legale, care să fie făcute în mod independent de către anchetator înaintea declanșării procedurii penale, adică în timpul fazei preliminare a anchetei.

*RUS / grupul Khashiyev și
Akayeva (57942/00)*

[Hotărâre definitivă
06/07/2005](#)

[Rezoluție interimară
CM/ResDH\(2015\)45](#)

Privitor la anchetele legate de moartea cetățenilor irakieni în timpul ocupării sudului Irakului de către forțele armate britanice, Ministerul Apărării a creat în 2010 un procedeu de anchetă care combină anchetele penale efectuate de Echipa de Anchetă privind Acuzațiile Istorice referitoare la Irak (*Iraq Historic Allegations Team – IHAT*) cu o anchetă criminalistică (denumită anchetă de deces)

*UK / Al-Skeini și alții
(55721/07)*

[Hotărâre definitivă
07/07/2011](#)

efectuată de un fost judecător al Înaltei Curți și/sau sub supravegherea unui judecător desemnat al Înaltei Curți. După restructurarea sa în 2012, IHAT a fost considerată suficient de independentă de Înalta Curte într-o hotărâre din 2013.

[Rezoluție finală
CM/ResDH\(2016\)298](#)

Biroul de Stat pentru Anchete (SBI), un organism executiv independent responsabil cu asigurarea aplicării legii, a fost înființat în 2016 pentru a efectua anchete cu privire la infracțiunile comise de înalți funcționari, judecători și agenți ai forțelor de ordine. Acesta și-a început activitatea în 2018. În cadrul Parchetului General, există un serviciu de orientare procedurală în cadrul procedurilor penale care țin de competența SBI, care exercită controlul procedural asupra anchetelor preliminare efectuate de SBI și efectuează urmărirea penală în aceste cazuri.

*UKR / grupul Kaverzin
(23893/03)*

[Hotărâre definitivă
15/08/2012](#)

[Plan de acțiune](#)

*UKR / grupul Afanasyev
(38722/02)*

[Hotărâre definitivă
05/07/2005](#)

[Plan de acțiune](#)

UKR / Belousov (4494/07)

[Hotărâre definitivă
07/02/2014](#)

[Decizia CM 2019](#)

2. CARACTER ADECVAT

Convenția cere ca anchetele să fie întreprinse într-o manieră adecvată. Autoritățile care efectuează ancheta trebuie să aibă expertiza și competențele care să conducă atât la stabilirea tuturor faptelor relevante, cât și la identificarea și, dacă este cazul, pedepsirea celor vinovați.

Apărătorul Drepturilor Omului (HRD), înființat în 2003, realizează controlul civil asupra armatei. HRD monitorizează regulat locurile de detenție aflate în subordinea Ministerului Apărării și dispune de un departament specializat pentru protecția drepturilor personalului armatei, între altele examinându-le reclamațiile și oferind consiliere juridică. Linia telefonică gratuită a biroului HRD, deschisă 24 ore din 24 și 7 zile din 7, le permite angajaților, militari și civili, să semnaleze orice problemă legată de forțele armate.

ARM / Muradyan
(11275/07)

[Hotărâre definitivă](#)
[24/02/2017](#)

[Plan de acțiune](#)

Pentru a asigura colectarea probelor medico-legale la timp, Procurorul General a emis în 2014 instrucțiuni privind procedura de urmat în cazul unor presupuse rele tratamente din partea polițiștilor. Reclamantul trebuie să fie examinat de un medic legist într-un interval de 24 de ore de la depunerea plângerii sau din momentul în care poliția și-a dat seama că rele tratamente ar fi putut avea loc. Incidentele trebuie aduse la cunoștința Procurorului General și a Președintelui Autorității pentru Investigarea Acuzațiilor și Plângerilor împotriva Poliției. În 2017, o modificare legislativă a stipulat că astfel de examene medicale trebuie realizate conform Manualului privind mijloacele eficiente de anchetare și de colectare a probelor privind tortura și alte pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante (Protocolul de la Istanbul).

CYP / Khani Kabarra
(24459/12)

[Hotărâre definitivă](#)
[05/09/2018](#)

[Plan de acțiune](#)

În urma unei reforme a Procuraturii Generale din 2016, Secția pentru Combaterea Torturii a fost însărcinată să efectueze anchete în cauze complexe, să supravegheze anchetele conduse de parchetele teritoriale și să asigure îndrumare și sprijin tuturor procurorilor subordonați privind cazurile de rele tratamente care implică forțele de ordine. De asemenea, a fost înființat Parchetul Specializat în Combaterea Crimei Organizate, cu secțiuni dedicate prevenirii torturii, care anchetează cazurile de rele tratamente grave și de tortură. Procurorii din secțiunile anti-tortură sunt însărcinați exclusiv cu cauzele referitoare la rele tratamente și nu sunt implicați în nicio activitate comună cu poliția sau cu alte servicii ale forțele de ordine.

MDA / grupul Corsacov
(18944/02)

[Hotărâre definitivă](#)
[04/07/2006](#)

[Rezoluție finală](#)
[CM/ResDH\(2018\)463](#)

MDA / Levinta (17332/03)

[Hotărâre definitivă](#)
[16/03/2009](#)

[Raport de acțiune](#)

În urma unei hotărâri judecătorești referitoare la un incident fatal care a implicat personalul Armatei Regale Olandeze desfășurat în străinătate, administrarea justiției penale militare cu privire la operațiunile care implică personal militar în zone cu risc ridicat a fost evaluată de o comisie special numită în acest scop. Au fost luate măsuri în ceea ce privește consultarea și instruirea, în special înființarea unor echipe de anchetă; îmbunătățirea comunicării între șefii de unitate, detașamentele poliției militare și procurori; elaborarea de instrucțiuni privind pașii care trebuie urmați după utilizarea forței letale. Ministerul Public a pregătit un manual de anchetă care include o prezentare generală a principalelor probleme și posibile orientări pentru anchete în timpul operațiunilor militare pentru a îmbunătăți, printre altele, coordonarea cu organele locale de justiție penală și cu partenerii de coaliție în domeniile operațiunilor militare, colectarea probelor și păstrarea înregistrărilor.

NDL / Jaloud (47708/08)

[Hotărâre definitivă](#)
[20/11/2014](#)

[Rezoluție finală](#)
[CM/ResDH\(2018\)47](#)

<p>În 2008, Biroul Avocatului Poporului a creat o unitate specială, însărcinată cu examinarea plângerilor referitoare la acțiunile agenților forțelor de ordine. Un decret cu privire la examinarea medicală a persoanelor reținute de poliție a fost adoptat în 2012 de Ministrul Afacerilor Interne. În 2014, Procurorul General a emis orientări asupra procedurilor aplicabile în cazul deceselor și relexor tratamentelor cauzate de ofițeri de poliție sau de alți funcționari publici.</p>	<p><i>POL / grupul Dzwonkowski (46702/99)</i></p> <p><u>Hotărâre definitivă 12/04/2007</u></p> <p><u>Rezoluție finală CM/ResDH(2016)148</u></p>
<p>În 2015, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a adoptat o Strategie pentru desfășurarea eficientă a anchetelor în cazurile de rele tratamente aplicate de către agenții statului (ofițeri de poliție, personalul din penitenciare, jandarmi). Prevenirea și detectarea eficientă a relexor tratamentelor în închisori au fost, de asemenea, întărite prin activități de instruire profesională și prin supravegherea intervențiilor Administrației Naționale a Penitenciarelor. În plus, au fost adoptate regulamente privind documentarea și raportarea probelor medicale de rele tratamente.</p>	<p><i>ROM / grupul Predica (42344/70)</i></p> <p><u>Hotărâre definitivă 07/09/2011</u></p> <p><u>Rezoluție finală CM/ResDH(2017)291</u></p>
<p>Diligența și imparțialitatea necesare în anchetarea acuzațiilor de rele tratamente aplicate de polițiști au fost subliniate în jurisprudența bine stabilită a Tribunalului Federal. În ceea ce privește în special cantonul Geneva, o inspecție a serviciilor generale a fost înființată în 2008 pentru a examina plângerile împotriva agenților de poliție.</p>	<p><i>SUI / Dembele (74010/11)</i></p> <p><u>Hotărâre definitivă 26/09/2016</u></p> <p><u>Rezoluție finală CM/ResDH(2016)175</u></p>

3. PROMPTITUDINE

Convenția cere de asemenea ca anchetele să fie efectuate cu promptitudine. Autoritățile competente trebuie să reacționeze și să deschidă prompt ancheta, lucru esențial în special pentru obținerea probelor. O provocare specială în acest context este pericolul ca potențialele infracțiuni investigate să se prescrie (vezi secțiunea 3.a).

<p>Sunt stabilite termene pentru finalizarea anchetei preliminare. În 2017, dispoziția referitoare încetarea automată a unei anchete penale din cauza duratei sale a fost abrogată și au fost introduse recursuri acceleratorii pentru victime și acuzați. Foaia de parcurs adoptată în iulie 2017 prevedea reforme suplimentare, inclusiv desemnarea unor procurorilor specializați pentru anchetarea acuzațiilor de rele tratamente cauzate de poliție și transmiterea automată a tuturor plângerilor de acest tip către parchet.</p>	<p><i>BGR / S.Z. (29263/12)</i></p> <p>Hotărâre definitivă</p> <p>03/06/2015</p> <p>Plan de acțiune</p>
<p>Conform Legii privind urmărirea penală din 2007, pentru a evita anchetele excesiv de lungi asupra acuzațiilor de rele tratamente aplicate de către ofițerii de poliție, procurorii trebuie să ia măsuri procedurale în termen de 30 de zile de la depunerea plângerii. În virtutea Codului de procedură penală din 2010, procurorii trebuie să se pronunțe asupra fondului unei plângeri penale în termen de trei luni. În caz de întârziere, procurorul trebuie să informeze reclamantul precum și pe un procuror de rang superior. Pentru a preveni arbitrariul, legea privind procedura penală a stabilit în 2013 un drept de recurs înaintea procurorului de rang superior.</p>	<p><i>MKD / grupul Jasar (69908/01)</i></p> <p>Hotărâre definitivă</p> <p>15/05/2007</p> <p>Rezoluție finală</p> <p>CM/ResDH(2018)72</p> <p><i>MKD / grupul Kitanovski (15191/12)</i></p> <p>Hotărâre definitivă</p> <p>22/04/2015</p> <p>Plan de acțiune</p>
<p>Pentru a asigura rapiditatea anchetelor cu privire la victimele cauzate de folosirea armelor de foc de către ofițerii de poliție, incidentul trebuie raportat superiorilor, care trebuie să îl consemneze în scris și să comunice parchetului această informație în termen de 48 de ore. Serviciul de permanență din cadrul Departamentului pentru Investigații Penale de Stat a fost îmbunătățit pentru a se asigura sosirea rapidă la locul incidentului. Toate anchetele care nu pot fi efectuate de Departament vor fi conduse de Biroul de Investigații Interne al poliției din regiunea respectivă sau de membrii forțelor de poliție învecinate.</p>	<p><i>NDL / Ramsahai (52391/99)</i></p> <p>Hotărâre definitivă</p> <p>15/05/2007</p> <p>Rezoluție finală</p> <p>CM/ResDH(2010)178</p>
<p>În ceea ce privește acuzațiile de rele tratamente aplicate civililor și de decese cauzate în timpul operațiunilor forțelor de securitate anti-teroriste din anii 1990, o circulară a Ministerului Justiției din 2003 a subliniat necesitatea ca procurorii (nu membri forțelor de securitate) să efectueze prompt anchetele penale. Cerința autorizației administrative pentru deschiderea anchetelor penale care implică membri ai forțelor de securitate în cazurile de presupuse rele tratamente și tortură a fost înlăturată în 2003.</p>	<p><i>TUR / grupul Aksoy (21987/93)</i></p> <p>Hotărâre definitivă</p> <p>18/12/1996</p> <p>Rezoluție interimară</p> <p>ResDH(2005)43</p> <p>Rezoluție finală</p> <p>CM/ResDH(2019)51</p>
<p>Pentru creșterea celerității anchetelor în cazurile de rele tratamente, Codul de procedură penală a fost modificat în 2016 pentru a solicita procurorilor și judecătorilor să acorde prioritate unor astfel de cazuri. În 2017, Ministerul Justiției a emis o circulară prin care le-a cerut procurorilor să încheie anchetele privind acuzațiile de tortură în termen de 180 de zile și pe cele privind folosirea excesivă a forței în termen de 120 de zile și a stabilit un termen de 370 de zile pentru finalizarea procedurilor</p>	<p><i>TUR / grupul Bati (33097/96)</i></p> <p>Hotărâre definitivă</p> <p>03/09/2004</p> <p>Raport de acțiune</p>

penale referitoare la aceste infracțiuni. Întârzierile procedurale pot avea consecințe negative asupra perspectivelor de promovare viitoare ale procurorului sau judecătorului în cauză.

TUR / grupul Aksoy
(21987/93)

[Hotărâre definitivă](#)
[18/12/1996](#)

[Rezoluție finală](#)
[CM/ResDH\(2019\)51](#)

Pentru a accelera procedurile de anchetă, inclusiv anchetele cu privire la decesele deținuților, au fost luate următoarele măsuri: numirea unui judecător de la Înalta Curte în funcția de președinte al *coroner* (funcționar de poliție judiciară) pentru a oferi consiliere; numirea unor *coroner* suplimentari în 2016 pentru a se asigura că toate pozițiile judiciare sunt ocupate; repartizarea unor anchete mai complexe judecătorilor de rang mai înalt; numirea unui nou consilier juridic în grupul consultativ al *coroner*; reducerea amânărilor, ameliorarea gestiunii și repartizării cauzelor; numirea unui personal anchetator care să sprijine pe *coroner*; înființarea unui mecanism de monitorizare care să asigure că investigațiile sunt complete și că rapoartele sunt comunicate cu promptitudine. În 2015, după o revizuire a serviciului *coroner*, 13 recomandări vizând îmbunătățirea eficienței și reducerea întârzierilor în procedurile de anchetă au fost formulate, acceptate și implementate până la sfârșitul anului 2016.

UK / McDonnell (19563/11)

[Hotărâre definitivă](#)
[06/12/2016](#)

[Rezoluție finală](#)
[CM/ResDH\(2016\)356](#)

3.a. Relația între promptitudine și prescripție

Colegiul Parchetului supraveghează promptitudinea anchetei, în timp ce în 2018 a fost adoptată o lege care elimină grațierea pentru rele tratamente, semn clar că relele tratamente nu vor fi tolerate. Un sistem detaliat de garanții a fost inclus în proiectul Codului de procedură penală, care prevede, între altele, termene stricte pentru procedurile anterioare judecății. Se are în vedere eliminarea prescripției din Codul penal pentru actele de tortură.

ARM / Muradyan
(11275/07)

[Hotărâre definitivă](#)
[24/02/2017](#)

[Plan de acțiune](#)

Pentru a evita ca în procedurile penale să intervină prescripția, începând cu 2020 termenul prescripției se suspendă după hotărârea în prima instanță pe durata rămasă a procedurii. Pedepsele aplicate funcționarilor publici pentru tortură nu pot fi suspendate. Anchetele disciplinare împotriva ofițerilor de poliție și carabinierilor sunt inițiate, efectuate și finalizate independent de procedurile penale referitoare la aceleași fapte și pot fi suspendate în așteptarea rezultatului celor din urmă.

ITA / grupul Cestaro
(6884/11)

[Hotărâre definitivă](#)
[07/04/2015](#)

[Raport de acțiune](#)

Pentru a remedia inefectivitatea anchetelor privind utilizarea forței letale în timpul represiunii demonstrațiilor anti-guvernamentale din decembrie 1989 și iunie 1990, măsurile adoptate au cuprins următoarele: în martie 2012, prescripția pentru infracțiunile intenționate contra vieții persoanei a fost eliminată și a fost permisă reluarea anchetelor în aceste cauze. În plus, Codul penal și Codul de procedură penală din 2014 au pus la dispoziția organelor de anchetă căi de recurs pentru a depăși orice refuz de cooperare din partea autorităților care dețin probe legate de aceste anchete.

ROM / grupul Asociația
"21 Decembrie 1989"
(33810/07+)

[Hotărâre definitivă](#)
[28/11/2011](#)

[Plan de acțiune](#)

4. PARTICIPAREA VICTIMELOR ȘI CONTROLUL PUBLIC

Convenția impune ca anchetele cu privire la decesul sau relele tratamente cauzate de agenții forțelor de ordine să permită participarea victimelor (sau a rudelor acestora, după caz), în măsura în care este necesar, pentru a le proteja interesele legitime. Această participare trebuie să includă posibilitatea accesului la dosarul anchetei, deși nu automat la toate elementele din cuprinsul acestuia. În acest context, poate apărea problema ajutorului judiciar. O altă problemă este necesitatea motivării deciziilor de închidere a anchetei. În ceea ce privește controlul public în general, imperativele de a asigura răspunderea și de a menține încrederea publicului în răspunsul autorităților necesită un atent echilibru între publicitate și confidențialitate.

Drepturile procedurale ale victimelor (precum: dreptul de a contesta deciziile privind suspendarea procedurilor, refuzul procurorului de a declanșa ancheta, prelungirea anchetei; dreptul de a fi informat asupra stadiului procedurii și de a avea acces la copii ale actelor și probelor aflate în dosarul procurorului) au fost introduse în Codul de procedură penală în 2017. În plus, directivele Parcheului General emise în 2018 prevăd asistență specială pentru victimele și martorii infracțiunilor penale.	ALB / Pihoni (74389/13) Hotărâre definitivă pe 13/05/2018 Plan de acțiune
Dreptul victimelor la informații privind desfășurarea anchetei a fost introdus în Codul de procedură penală în 2014, acordându-le acestora, în principiu, accesul la dosarul cauzei. Noul Consiliu Interministerial pentru Combaterea Torturii și a Relelor Tratamente a subliniat importanța ajutorului judiciar efectiv pentru victime. Ca urmare a modificărilor adoptate în 2018 și a unei hotărâri ulterioare a Curții Constituționale care a clarificat situația, refuzul unui procuror de a acorda unei persoane „statutul de victimă” poate face obiectul unui recurs în fața procurorului superior și, în ultimă instanță, în fața unui tribunal care judecă toate tipurile de infracțiuni penale. Un Serviciu de Coordonare a Victimelor și Martorilor a fost înființat în cadrul Parchetului pentru a sprijini și proteja interesele victimelor și martorilor pe parcursul procedurii.	GEO / grupul Tsintsabadze (35403/06) Hotărâre definitivă pe 18/03/2011 Plan de acțiune
În ceea ce privește folosirea forței letale în timpul reprimării demonstrațiilor anti-guvernamentale din decembrie 1989 și iunie 1990, în contextul noilor anchete, actualizări ale progreselor realizate au fost publicate periodic pe site-ul Parchetului pentru familiile victimelor. În plus, a existat un angajament sporit al autorităților cu reclamanții și intenția de a audia din nou toate părțile vătămate pe măsură ce noua anchetă progresează.	ROM / grupul Asociația “21 Decembrie 1989” (33810/07+) Hotărâre definitivă pe 28/11/2011 Plan de acțiune
Codul de procedură penală din 2005 prevede participarea victimelor și un drept automat la un control judiciar dacă procurorul decide să nu înceapă urmărirea penală în cauzele referitoare la acuzații de violențe comise de membrii forțelor de securitate.	TUR / Ahmet Özkan și alții (21689/93) Hotărâre definitivă pe 10/11/2004 Rezoluție interimară CM/ResDH(2005)43
În ceea ce privește decesul cetățenilor irakieni în timpul ocupării sudului Irakului de către forțele armate britanice, procesul de anchetă care a combinat anchetele penale efectuate de echipa responsabilă pentru acuzațiile istorice din Irak (Irak Historic Accusaitons Team, IHAT) și o anchetă de deces (numită „Fatality Investigation” - FI) a implicat familiile victimelor și a fost accesibil publicului larg. În 2016, Înalta Curte a stabilit principiile care trebuie luate în considerare la evaluarea, în urma investigației IHAT, dacă este adecvat, rezonabil și proporțional să se efectueze o anchetă de deces (FI),	UK / Al-Skeini și alții (55721/07) Hotărâre definitivă pe 07/07/2011 Rezoluție finală CM/ResDH(2016)298

ținând seama în mod corespunzător de costul uman și de probabilitatea de a putea ajunge la o concluzie clară asupra circumstanțelor în care s-a produs decesul.

Referitor la controlul public și informarea familiilor victimelor privind anchetarea deceselor din Irlanda de Nord în timpul operațiunilor forțelor de securitate din anii 1980 și 1990, parchetul a adoptat o politică menită să ofere motivele pentru lipsa urmăririi penale, iar deciziile relevante sunt supuse controlului judiciar. În plus, s-a acordat asistență juridică pentru reprezentarea familiilor victimelor. De îndată ce va fi înființat, noul organism de anchetă unic și independent, Unitatea de Anchete Istorice, va dispune, de asemenea, de un personal specializat, dedicat participării rudelor apropiate de la începutul procesului.

*UK / grupul McKerr
(28883/95)*

[Hotărâre definitivă pe
04/08/2001](#)

[Plan de acțiune](#)

Codul de procedură penală din 2012 al Ucrainei a ameliorat participarea victimelor, îndeosebi în ceea ce privește dreptul la : furnizarea de explicații și probe; primirea de informații referitoare la procedură; examinarea documentele din dosar și obținerea de copii; reprezentarea; depunerea unor reclamații și contestarea deciziilor, acțiunilor sau inactivității anchetatorilor, procurorilor ori judecătorilor; participarea la proces și formularea unui recurs.

*UKR / Gongadze
(34056/02)*

[Hotărâre definitivă pe
08/02/2006](#)

[Plan de acțiune](#)

5. INVESTIGAREA MOTIVELOR SPECIALE ALE INFRAȚIUNII

Pentru ca anchetele cu privire la decese și rele tratamente să fie efective, trebuie acordată o atenție specială explorării posibilelor motive rasiste sau de altă natură discriminatorie. Alte motive, precum cele care se află în spatele atacurilor asupra jurnaliștilor sau altor actori din mass-media, pot necesita un răspuns specific. Pentru ca aceste motive să fie anchetate în mod corespunzător, pot fi necesare modificări ale legislației penale relevante.

<p>În 2011, Codul penal a fost modificat pentru a include ca circumstanță agravantă, în cazul omuciderii și vătămării corporale, motivele rasiste sau xenofobe. Aceste dispoziții permit organelor de anchetă să examineze dacă motive rasiste stau la originea folosirii excesive a forței de către polițiști.</p>	<p><i>BGR / Nachova și alții (43577/98)</i></p> <p>Hotărâre definitivă pe 06/07/2005</p> <p>Rezoluție finală CM/ResDH(2017)97</p>
<p>Pentru a îmbunătăți eficiența anchetelor în cazurile de discriminare și de infracțiuni motivate de ură în contextul atacurilor violente la adresa activiștilor LGBTI și a Martorilor lui Iehova în timpul marșurilor/adunărilor, mandatul Avocatului Public a fost extins în 2010 și la persoanele private: atât persoanele juridice cât și persoanele fizice sunt obligate să furnizeze, în termen de 10 zile, informații privind presupusele acte de discriminare. În cazul nerespectării recomandării Avocatului Public, reclamantul poate face recurs la instanțele judecătorești, conform Codului de procedură civilă. În 2018, sancțiunile pentru infracțiunile comise din motive discriminatorii au fost sporite în Codul penal.</p>	<p><i>GEO / grupul Identoba și alții (73235/12)</i></p> <p>Hotărâre definitivă pe 12/08/2015</p> <p>Plan de acțiune</p>
<p>În 2012, într-o circulară adresată agenților de poliție, șeful poliției a cerut ca plângerile privind comportamentul rasist să fie tratate cu prioritate. Într-o circulară ulterioară, emisă în 2014, șeful poliției a reamintit obligația organelor de poliție de a ancheta posibila existență a motivelor legate de originea națională, religia, orientarea sexuală, vârsta, dizabilitatea sau orice alt comportament discriminatoriu asociat relexorilor tratamente aplicate unei persoane.</p>	<p><i>GRC / grupul Makaratzis (50385/99)</i></p> <p>Hotărâre definitivă pe 20/12/2004</p> <p>Comunicat al guvernului</p>
<p>În 2019, un nou protocol privind sarcinile poliției în legătură cu abordarea infracțiunilor motivate de ură a inclus o listă de indicatori care să faciliteze identificarea acestui tip de infracțiuni. A fost de asemenea înființată o rețea de specialiști în domeniul infracțiunilor motivate de ură. Aceasta este alcătuită din ofițeri din diferitele secții de poliție regionale și condus de un ofițer din cadrul Direcției Naționale de Poliție. În plus față de supravegherea luptei împotriva infracțiunilor motivate de ură, rețeaua este responsabilă de organizarea de instruiți periodice pentru ofițerii de poliție. Mai mult, la fiecare secție de poliție trebuie numiți „mentori” care oferă sprijin ofițerilor de poliție la identificarea infracțiunilor motivate de ură.</p>	<p><i>HUN / grupul Balázs (15529/12)</i></p> <p>Hotărâre definitivă pe 14/03/2016</p> <p>Raport de acțiune</p>
<p>În legătură cu anchetele privind relele tratamente aplicate romilor pe motive de rasă, legislația penală prevede, începând cu 2006, că motivația rasistă constituie un factor agravant, a cărui incidență trebuie anchetată din oficiu într-un caz dat.</p>	<p><i>ROM / Barbu Anghelescu No.1 (46430/99)</i></p> <p>Hotărâre definitivă pe 05/01/2005</p> <p>Rezoluție finală CM/ResDH(2016)150</p>
<p>Codul penal a fost modificat în 2015-2016 pentru a include răspunderea penală pentru infracțiunile împotriva jurnaliștilor, precum omuciderea sau tentativa de omor, luarea de ostacii, amenințările cu violența sau distrugerea intenționată a bunurilor. În plus, răspunderea penală pentru obstrucționarea activităților profesionale legale ale jurnaliștilor a fost întărită.</p>	<p><i>UKR / Gongadze (34056/02)</i></p> <p>Hotărâre definitivă pe 08/02/2006</p> <p>Plan de acțiune</p>

6. SUPRAVEGHEREA INDEPENDENTĂ A ANCHETELOR

Sistemul național trebuie să asigure disponibilitatea unui mecanism independent care să trateze plângerile legate de desfășurarea unei anchete. Prin urmare, organele de anchetă trebuie să ia decizii motivate cu privire la activitatea lor pentru a permite o supraveghere adecvată. Având în vedere diversitatea sistemelor juridice naționale și rolul diferit al instituțiilor competente, următoarele elemente pot fi mai mult sau mai puțin relevante, în funcție de stat: îndrumarea și supravegherea anchetelor de către organele de urmărire penală; rolul judecătorilor de instrucție; rolul altor organisme ale statului, de exemplu tribunalele sau instituția națională pentru drepturile omului/Avocatul Poporului; posibilul rol al Parlamentului național sau al unei structuri parlamentare.

Decizia unui procuror de a dispune închiderea unei anchete face obiectul unui recurs în cadrul parchetului. Un control judecătoresc este de asemenea posibil în cazurile care implică acuzații cu privire la infracțiuni grave.	GEO / Gharibashvili (11830/03) Hotărâre definitivă pe 29/10/2017 Rezoluție finală CM/ResDH(2017)287
În 2017, un Mecanism Național de Ancheta a fost înființat în cadrul Avocatului Poporului pentru a colecta, înregistra, evalua și transmite organismelor competente plângerile privind acțiunile agenților forțelor de ordine și ale personalului centrelor de detenție privitoare la relele tratamente, folosirea ilegală a armelor de foc, comportamentul ilegal având un motiv rasist sau tratamentul discriminatoriu. În plus, Avocatul Poporului poate decide să ancheteze el însuși acuzațiile, fie din oficiu, fie la cerere, sau să le înainteze instanței disciplinare competente. Avocatul Poporului poate, de asemenea, să ceară redeschiderea unei anchete administrative în cauzele în care Curtea Europeană a constatat că ancheta inițială a fost inefectivă.	GRC / grupul Makaratzis (50385/99) Hotărâre definitivă pe 20/12/2004 Raport de actiune
O bază de date a tuturor procedurilor penale în desfășurare a fost înființată în ianuarie 2011. Ea servește drept mijloc pentru întărirea supravegherii procedurilor penale. În plus, în 2010 Procurorul General a emis un decret menit să sporească supravegherea exercitată de procurori asupra procedurilor penale legate de presupuse infracțiuni comise de agenți ai statului și a elaborat instrucțiuni metodologice pe această temă. Pentru a asigura promptitudinea anchetelor, Biroul Procurorului General evaluează periodic datele statistice relevante și acordă prioritate anumitor tipuri de anchete. Începând cu anul 2010, anchetelor împotriva agenților statului li se acordă sistematic un statut de prioritate iar acestea dau naștere unei supravegheri sporite.	LVA / grupul Holodenko (17215/07) Hotărâre definitivă pe 04/11/2013 Rezoluție finală CM/ResDH(2018)382
În 2018, în cadrul Biroului Avocatului Poporului a fost creat un organism de supraveghere format din membri independenți ai societății civile. Acesta este responsabil să monitorizeze și să revizuiască procedurile care vizează anchetarea și tragerea la răspundere a agenților forțelor de ordine pentru orice abatere care ar constitui rele tratamente.	MKD / El-Masri (39630/09) Hotărâre definitivă pe 13/12/2012 Rezoluție finală CM/ResDH(2019)369
În urma unor neajunsuri în ancheta privind uciderea unui jurnalist cipriot turc, rolul Procurorului General în anchetele poliției a fost întărit în 2006, când a fost autorizat să supravegheze sau să conducă anchetele efectuate de Direcția Generală a Forțelor de Poliție, dacă acesta consideră că este necesar.	TUR / Adali (38187/97) Hotărâre definitivă pe 12/10/2005 Rezoluție finală CM/ResDH(2010)12

7. REPARAREA PREJUDICIILOR ADUSE VICTIMELOR

Statele trebuie să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a crea mecanisme accesibile și eficiente care să asigure ca victimele încălcărilor grave ale drepturilor omului să primească o reparație promptă și adecvată pentru daunele suferite.¹ Diferitele forme de reparație menționate mai jos, precum compensația financiară și scuzele oficiale, pot suplimenta în mod util obligația statelor de a redeschide/relua/continua anchetele, inclusiv în situațiile când această obligație nu poate fi îndeplinită.

În urma anchetelor inefective privind crimele de război și a constatărilor Curții Europene în cauza *B. și alții împotriva Croației*, reclamanții au solicitat redeschiderea procedurii contestate pentru a obține daune. În decursul procedurii redeschise, reclamanții au obținut 30 000 EUR fiecare cu titlul de daune morale ca urmare a suferințelor emoționale cauzate de decesul rudei lor, provocat de agenții statului. În plus, în cazul *M. și alții*, reclamanții ceruseră, anterior hotărârii Curții Europene, redeschiderea procedurii civile, în urma unei hotărâri interne care a găsit o persoană vinovată de crime de război pe baza responsabilității comandamentului, inclusiv de uciderea rudelor reclamanților. Tribunalele naționale au acordat aproximativ 30 000 EUR fiecăruia drept daune morale datorate suferințelor emoționale rezultate în urma decesului rudelor lor provocat de agenții statului.

CRO / grupul Skendžić and Krznarić (16212/08)

[Hotărâre definitivă pe 20/04/2011](#)

[Plan de acțiune](#)

În urma folosirii excesive a forței de către polițiști în timpul protestelor violente care au urmat alegerilor parlamentare din 2009, Guvernul și Parlamentul și-au exprimat regretul pentru reacția necorespunzătoare a forțelor de ordine și pentru acțiunile judiciare ulterioare evenimentelor contestate. Mai mult, un comitet guvernamental special a fost înființat pentru a acorda compensații la nivel național victimelor civile identificate. Această compensație nu a fost considerată ca un substitut pentru daunele materiale sau morale care ar putea fi acordate de tribunalele naționale.

MDA / grupul Taraburca (18919/10)

[Hotărâre definitivă pe 06/03/2012](#)

[Rezoluție finală CM/ResDH\(2018\)464](#)

Având în vedere că plângerea reclamantului cu privire la relele tratamente suferite în legătură cu predările către CIA a făcut obiectul prescripției, Ministerul Afacerilor Externe, în numele Guvernului, i-a prezentat reclamantului scuze în scris, exprimându-și regretul profund pentru cumplita suferință și pentru daunele cauzate acestuia ca urmare a conduitei necorespunzătoare a autorităților. În 2018, instanțele civile naționale au acceptat cererea reclamantului pentru prejudiciul moral în sumă simbolică de 1 euro, recunoscând astfel oficial existența faptelor incriminate.

MKD / El-Masri (39630/09)

[Hotărâre definitivă pe 13/12/2012](#)

[Rezoluție finală CM/ResDH\(2019\)369](#)

În ceea ce privește încălcările constatate în contextul luptei împotriva terorismului, în special în sud-estul Turciei, în timpul stării de urgență între 1987 și 2002, reclamanții au avut posibilitatea de a solicita despăgubiri unei comisii speciale de acordare a compensațiilor sau în fața instanțelor administrative, pe baza unei noi legi privind compensațiile din 2004, care prevedea dreptul la despăgubiri pe baza răspunderii statului pentru pierderile cauzate în lupta împotriva terorismului. Această lege a completat și a clarificat răspunderea statului pentru daunele provocate de acte administrative, ca o *lex temporalis* specială. Aceasta prevede că dispozițiile legislației se aplică retroactiv evenimentelor care au avut loc între 1987 și 2004.

TUR / grupul Aksoy (21987/93)

[Hotărâre definitivă pe 18/12/1996](#)

[Rezoluție finală CM/ResDH\(2019\)51](#)

¹ Vezi în special Îndrumarea XVI, Comitetul de Miniștri [Guidelines on Eradicating Impunity for Serious Human Rights Violations](#), adoptată de Comitetul de Miniștri pe 30 martie 2011, la a 1110-a întrunire a delegaților.

ANEXĂ – INDEXUL CAUZELOR

<i>ALB / Pihoni (74389/13)</i>	3, 10	<i>MKD / grupul Kitanovski (15191/12)</i>	8
<i>ARM / Muradyan (11275/07)</i>	6, 9	<i>NDL / Jaloud (47708/08)</i>	6
<i>ARM / Virabyan (40094/05)</i>	3	<i>NDL / Ramsahai (52391/99)</i>	8
<i>BGR / Nachova și alții (43577/98)</i>	12	<i>POL / grupul Dzwonkowski (46702/99)</i>	7
<i>BGR / S.Z. (29263/12)</i>	8	<i>ROM / grupul Asociația "21 Decembrie 1989"</i> <i>(33810/07+)</i>	9, 10
<i>CRO / Mader (56185/07)</i>	3	<i>ROM / Barbu Anghelescu No.1 (46430/99)</i>	4, 12
<i>CRO / grupul Skendžić and Krznarić (16212/08)</i>	14	<i>ROM / grupul Predica (42344/70)</i>	7
<i>CYP / Khani Kabarra (24459/12)</i>	6	<i>RUS / grupul Khashiyev și Akayeva (57942/00)</i> ...	4
<i>CYP / Shchukin și alții (14030/03)</i>	3	<i>SUI / Dembele (74010/11)</i>	7
<i>CZE / Eremiasova și Pechova 23944/04)</i>	3	<i>SVN / Franciska Stefancic (58349/09)</i>	4
<i>GEO / Gharibashvili (11830/03)</i>	13	<i>SVN / Matko (43393/98)</i>	4
<i>GEO / grupul Identoba și alții (73235/12)</i>	12	<i>TUR / Adali (38187/97)</i>	13
<i>GEO / grupul Tsintsabadze (35403/06)</i>	4, 10	<i>TUR / Ahmet Özkan și alții (21689/93)</i>	10
<i>GER / Hentschel și Stark (47274/15)</i>	4	<i>TUR / grupul Aksoy (21987/93)</i>	8, 9, 14
<i>GRC / grupul Makaratzis (50385/99)</i>	12, 13	<i>TUR / grupul Bati (33097/96)</i>	8
<i>HUN / grupul Balázs (15529/12)</i>	12	<i>UK / Al-Skeini și alții (55721/07)</i>	5, 10
<i>ITA / grupul Cestaro (6884/11)</i>	9	<i>UK / McDonnell (19563/11)</i>	9
<i>LVA / Balajevs (8347/07)</i>	4	<i>UK / grupul McKerr (28883/95)</i>	11
<i>LVA / grupul Holodenko (17215/07)</i>	4, 13	<i>UKR / grupul Afanasyev (38722/02)</i>	5
<i>MDA / grupul Corsacov (18944/02)</i>	6	<i>UKR / Belousov (4494/07)</i>	5
<i>MDA / Levinta (17332/03)</i>	6	<i>UKR / Gongadze (34056/02)</i>	11, 12
<i>MDA / grupul Taraburca (18919/10)</i>	14	<i>UKR / grupul Kaverzin (23893/03)</i>	5
<i>MKD / El-Masri (39630/09)</i>	13, 14		
<i>MKD / grupul Jasar (69908/01)</i>	8		